

گهړان به دواى راستى پهيمانى سى سنوور دا

له‌وانه‌يه باسى ميژووى سياسى رږژه‌لاى كوردستان به تايبه‌تى له دواى خه‌رمانانى ۱۳۲۰ى هه‌تاوى تا پيځهاتن و رووخانى كۇمارى كوردستان له مهاباد، به دووپاته و قسه‌ى گوتراو دابندړى و هه‌بن پييان واپى سه‌يارت به چالاكى حيزبى ئازادىي كوردستان، كۇمه‌له‌ى ژيانى كورد، حيزبى ديمۇكراتى كوردستان و كۇمارى كوردستان كه‌متازؤر شت نووسراوه و ئه‌وى ده‌بى باسى ليوه بكرئ و روون بكرتبه‌وه تا ئيستاستاش كراوه . به‌لام ئه‌گه‌ى مرؤ له ميژووى سياسى ۶۰ - ۷۰ سالى رابردو و رديتبه‌وه بؤى دهرده‌كئى له بهر هؤكارى جياواز و يهك له‌وانه ده‌ستوتيزانه‌گه‌يشتن به به‌لگه‌ى نووسراو، هينديك شت گوتراوه و نووسراوه و هوك ميژووى راسته‌قينه پيشان دراوه ، كه‌چى به دهر‌كه‌وتنى سه‌نه د و بهلگه‌ى نوئ روون ده‌بيتبه‌وه راستى رووداو يان به‌سه‌رهاته‌كه جؤريكى دى بووه . بؤيه به باوه‌رى من لايه‌نه جزربه‌جزيره‌كانى ئه‌و ئه‌زموونانه هيشتا شياوى ليكولينه‌وه و له سهر نووسين و دؤزبنه‌وى سه‌نه د و بهلگه و تيخوتيندنه‌وى ئؤبؤزكتيف و به دور له به‌سترانه‌وى سياسى و سؤزى عاتيفى يارمه‌تيةكى گه‌وره ده‌كهن بؤ ئه‌وى وه‌جى ئيستا و داهاتوى گه‌لى كورد وه‌كوو خه‌لكى دى له سهر ميژووى راسته‌قينه‌ى خؤيان به‌و جزړه‌ى كه بووه ئاگادار بن .

يهك له‌و رووداوه ميژوويانه‌ى كه تائيس‌تا به شينوى جزر به جزر قسه‌ى ليوه كراوه مه‌سه‌له‌ى "په‌يمانى سى سنوور"، و ته‌نانهت بوون و نه‌بوونىتى . به ئه‌و‌په‌رى خؤشيبه‌وه به بلاووبونه‌وى دووباره‌ى گشت ژماره‌كانى به‌رده‌ستى گؤوارى "نيشتمان" بلاوكه‌روه‌ى ببرى كۇمه‌له‌ى ژك، له ناماده‌كردنى به‌ريز عه‌لى كه‌ريمى، كه له هاوينى سالى ۲۰۰۸ له لايهن بنكه‌ى ژين له سليمانى بلاو كراوه‌ته‌وه، چلؤنايه‌تى ديدارى نوينه‌رانى ژ. ك. و كۇمه‌له‌ى هنيوا، له لاپه‌ره‌ى ۱۰ى ژماره‌كانى هاوكانى ۷، ۸ ، ۹ . نيشتمان دا بلاو بوونه‌ته‌وه و تا ئه‌و دوايبانه پيئى نه‌زاندراوه و به له‌به‌ر رږؤنانى لاپه‌ره‌ى ۱۰ له گهل ئه‌و باسه‌ى مامؤستا هه‌ژار له "چيشتى مجبور" دا له‌مه‌ر "په‌يمانى سى سنوور"ى نووسيووه زؤر زانيارى تازه‌مان ده‌ست ده‌كه‌وئ و ئه‌و هه‌له و زانياريه‌ چلو نيوه‌چل يان هه‌لبه‌ستراوانه‌ى له‌وباره‌يه بلاوكراونه‌ته‌وه به‌ته‌واوى روون ده‌بنه‌وه .

براى به‌ريزه‌على كه‌ريمى سه‌يارت به دؤزينه‌وى لاپه‌ره‌ى دراوى نيشتمان ده‌نوسى: " نيشتمان" له ژير چاپ دابوو كه له لايهن دلسؤزنيكه‌و ۳ لاپه‌ره‌ى "نيشتمان"مان بؤ هات (رووبه‌ريگيى تازه و لاپه‌ره‌ى ۹ و ۱۰ - ده‌كرئ ئه‌و رووبه‌رگه به‌رگى ئاخريش بئى.)، ئيمه تا ئيستا به هه‌موو لايهك ده‌سانزانى لاپه‌ره‌ى ۹ و ۱۰ لهه "نيشتمان"ى ژماره (۷ - ۸ - ۹) ديار نيبه، واتا هه‌موو ئه‌و كؤپيانه‌ى كه

رۆژى گهل

دا

نيوانى ايمه و هيوو بوو تا كونفرانس ته‌شكيل درا كومه‌له له كوششتى ئه‌م لاره‌ آزايه هه‌ر وه‌ها له گشت ئەندامه‌كانى ئەم كونفرانسه گرينگه كه بى گومان له دوايى دا ده‌بيته فه‌سليكى گه‌وره ده ميژووى فه‌عاليه‌ت و كوششتى دوو كومه‌له دا، سوپاس و تشكر ده‌كا.

(په‌يمانى سيه سنوور) له لايهن هه‌په‌تى استشاره‌ى اداره‌ى ناوه‌ندى ى ژ.ك" په‌سند كراوه به‌م زووانه ده‌گهل نسخه‌ى په‌سندكراوى ناوچه‌ى (هيووا) مبادله ده‌كرت."

هه‌ژار له چيشتى مجبور، پاريس - ۱۹۹۷، لاپه‌ره‌ى ۶۴ و ۶۵) له بن سهرديزى "مه‌مووريه‌ت له 'ژ-ك' دا" به‌م شينويه‌ى خواره‌وه باسى په‌يمانى سى سنوور ده‌كا:

"مانگى جؤزه‌ردان بوو [سالى ۱۳۲۳ى هه‌تاوى]، درويته‌ى جؤ له دهرى بؤكان ده‌ستى پئى كردبوو. حيزب [كومه‌له] ناردى چومه سابلاخ. ده‌گهل ميرزا قاسمى قادرى و زه‌بيحى كه ده‌بوينه سى كه‌س: گوتيان ده‌بن چينه (دزه‌ى مه‌رگه‌وه‌ر) ده‌گهل نوينه‌رانى حيزبى هيوواى كوردستانى عيراق گوتگؤ بگهن و هه‌ر قه‌راريك ئيوه بيدهن ئيمه پئى رازين. به سوارى ترومبيل به‌ره ورمى كه‌وتينه رئ كه له‌ويوه فايتون هه‌يه و ده‌مان باته مه‌رگه‌وه‌ر . گه‌يشتينه گوندى (بالايش)، شه‌ر و هه‌رايه‌ك بو سه‌گ ساحيئى خوى نه‌ده‌ناسى. زيرؤئاغاي هه‌ركى و ده‌ولت شه‌ريان بو.پؤستى ئه‌منيه سوتابو، هه‌شت كه‌لاك كرئؤ كرابون. هه‌ر وا كورد بون له ورميوه هه‌لاټبون و ده‌هاتن. به په‌له ترومبيلمان به جئ هيشت و به‌ره‌وچيا ره‌وين. چوينه گوندى (كوئى) كه ماله زيرزى لى بو. ويستممان ميوانى بين. كابرايه‌كى گه‌رميانى كه كونه ئاشناى زه‌يجى بو له ده‌رگا گه‌راينه‌وه، گوته: زيرزؤ بوئمنى شيخ عه‌بدولالى دزه‌ى، له‌وانه‌يه روتتان بكا چونكه ده‌چنه مالى ئه‌و. له‌ويش بيده‌نگ خؤمان زرگار كرد و چوينه گوندى (قاسملو) له دولئ قاسملو له بن چپاى دمدم كه ئيستاش شويته‌وارى خانى له‌پ زيرزى لى دياره. شه‌و له مالى مستفاغا ناو ميوان بووين. كابرا ده‌يويست روتمان كا، به‌لام كه زانى ده‌مانچه‌مان پئى يه وازى هينا. به‌يانى ولاغمان له سؤفى شيزه ناويك به كرئ كرت و چوينه دولئ دزه. بؤ نيوه‌رؤ لاي عه‌بدولقادرى كورى شيخ عه‌بدولا له (گردوان) بوين و ئيواره چوينه ره‌شمالى مالى شيخ له دزه .

نوينه‌رانى هيووا: " شيخ عوبه‌يدىللاى زينوئ"، "سه‌يد عه‌زىزى شه‌مزينى" كه ئه‌فسه‌ريكى عراق بو، "سه‌عيدى كانى مارانى " ناويكيش كه تازه لاويك و خوارزاي شيخ عوبه‌يدىلا بو ده‌گه‌ليان هاتبو. چه‌ندين كؤبوئه‌وه‌مان پي‌كه‌وه كرد و له سهر دوازده نوخته پي‌ك هاتين كه هه‌ر دو‌ك حيزب پي‌كه‌وه هاوكارى بگهن و مه‌لومات پي‌ك بگورنهنه‌وه.چا چونكه له‌و شويته‌ى كه پي‌ك هاتين بنارى (دالانپه‌ر) و لايه‌كى شه‌مزينان و ئه‌م لايه‌ى ئيزان بو، ناومان نا : "په‌يمانى سى سنوور".

بريار درا هه‌ر دو‌كمان بئى خؤكرتن هه‌ر كه‌سه لاي خؤى به‌يانه‌كه بلاو بكاته‌وه. دواى حه‌وت شه‌و له دزه به ريگه‌ى شؤ دا گه‌راينه‌وه. له شؤزه به پئى هاتينه نه‌غه‌ده و له نه‌غه‌ده‌وه به سوارى ترومبيلكيى سينمايى ئينگيستان كه ده‌هاته سابلاخ هاتينه‌وه. ئيمه ده‌ست به‌جئ نوسخه‌ى به‌يانى خؤمان [ده‌بن مه‌به‌ستى راگه‌ياندنى خه‌به‌رى كؤبوونه‌كان له " نيشتمان" دا بئى - نووسه‌رى ئه‌م باسه‌] له نيشتماندا چاپ كرد. هينشتا بلاومان نه‌كردبؤوه خه‌بريان داينئى كه حيزبى هيوو به‌و پي‌كهاته رازى نه‌بووه و چاپى مه‌كهن. روپه‌ره چاپ كراوه‌كه‌ى پي‌ك هاتنه‌كه‌مان له گؤفاره‌كه‌ درى. خؤش ئه‌وه بو كه به‌نديك له پي‌كهاته‌كه‌دا ده‌لئ:

"ته‌گه‌ر ئينگليس له عيراق به‌شئ بدن به كورد، نابئ كوردى دهره‌وى عيراق هه‌لاوئيرئ، چونكه كوردستان

يه‌كچارچه‌يه. بابلين ئيمه به‌شى كورد به هه‌ق ده‌زانين و به پيئى توانا ياريده‌ى هه‌مو كورديك ده‌ده‌ين. كه ئيمه‌ش ده‌گهل رووسان هه‌ر ئه‌و حه‌وله ده‌ده‌ين و موكوريان له كوردى توركيوا و عيراق به جيا نازانين".

حيزبى هيووا كه به سه‌رؤكايه‌تى مامؤستا ره‌فيق حيلمى بو، له مه‌سله‌حه‌تى نه‌زانيبو كه هيج ناويك له روس و كوردى ئيزان و توركيه هه‌بئ. باسى ئه‌و ريك كه‌وتن نامه ميژووييه تا ئيستاستاش له‌زؤر چاپه‌مه‌نى ناوخزيى و لاره‌كى دا كراوه، به‌لام سه‌ير له‌وه دايه كه ناوى "هه‌ژار" له هه‌مواندا فه‌رئ دراوه و نوسيوويانه : "زه‌بيحى" و "ميرزا قاسم" له ئيزان و "شيخ عوبيدىللا" و "سه‌يد عه‌زيز" له عيراق و " قازى خدر" (يان قازى مه‌لا خايلد - جارى واش هه‌يه گوتويانه قازى عه‌بدول وه‌هاب) له لايهن كوردى توركيواوه ئه‌م په‌يمانى سى سنووره‌يان په‌سند كرد. هوميده‌وارم ئه‌م گؤراني راستى يه له رووى هيج غه‌ره‌زيكه‌وه نه‌بووب و هه‌له‌يه‌ك بئى له دلپاكيه‌وه روى دابئ "

به پيئى ئه‌و گيزانه‌وه به ورده‌ريشاله‌ى نهرمه‌ژار و رؤنانى له‌به‌ر ئه‌و باسه‌ى وا كۇمه‌له له لاپه‌ره‌ى ۱۰ى ژماره ۸۰۷-۸۰۸ى" نيشتمان"دا بلاوى كردووتسه‌وه ئه‌م زانياريبانسه‌ى خواره‌وه‌مان به ته‌واوى بؤ ساخ ده‌بيتبه‌وه .

۱. ناوى ته‌واوى ئه‌ندامانى نوينه‌رانى كۇمه‌له‌ى ژيانى كورد و نوينه‌رانى كۇمه‌له‌ى هيووا له‌و كونفرانسدا نوينه‌رانى كۇمه‌له ژك: [قاسمى قادربى قازى سه‌رؤكى ده‌سته‌ى نوينه‌رانى كۇمه‌له . عه‌بدولره‌حممانى زه‌بيحى (ع. بيژهن ئه‌ندامى ژماره ۲)، عه‌بدلره‌حممانى شه‌ره‌كه‌ندى مه‌لاى بؤر (ع.هه‌ژار ئه‌ندامى ژماره ۲۰)] نوينه‌رانى كۇمه‌له‌ى هيووا: [شيخ عوبه‌يدىللاى زينوى واته شيخ عوبه‌يدىلاى نه‌خشبه‌ندى (كه‌مالى) (ع. هووشه‌نگ ئه‌ندامى ژماره ۷۵ ، يان ع. جانگير ئه‌ندامى ژماره ۷۱۶) سه‌يد عه‌زىزى شه‌مزينى (كه‌يلانى زاده) (ع. هووشه‌نگ ئه‌ندامى ژماره ۷۵، يان ع. جانگير ئه‌ندامى ژماره ۷۱۶).]

رابطى نيوان كۇمه‌له‌ى ژ. ك. و كۇمه‌له‌ى هيووا تا به‌ستنى ئه‌و په‌يمانه: محمهد سه‌عيدى كانى مارانى (م.س. خوينين ۱۰۶۰)، ئه‌ندامى كۇمه‌له‌ى هيووا. وادياره محمه‌هد سه‌عيدى كانى مارانى له سالانى دواتريشدا به تايبه‌تى له كاتى پاشه‌كشهى هيزى بارزانى له كوردستانى ئيزان ده‌ورى رابطى له نيوان ئه‌وان و تي‌كؤشه‌رانى ئيوخؤى كوردستانى عي‌راق گي‌رابئى. ئه‌بلو‌حه‌سه‌نى ته‌فه‌رشيان له كتئبه‌كه‌ى دا "راپه‌رينئى ئه‌فسه‌رانى خوراسان" زؤر باسى چا‌كه‌ى وى و ها‌تو‌وچو‌وى له عيراقه‌وه بؤ شنؤ ده‌كا. به خؤشيبه‌وه به‌هؤزى چه‌ند خرمى به‌ريزيان له ئوروپا و دؤستيك كه هاوپئى رابردوو چاوى پيئى كه‌وتووه ئاگادار كرام به‌ريزيان هيشتا له ژيان دايه و له شارى هه‌وايئيره. حه‌ق وايه به‌ريزى كه‌ريمى يان هه‌ركه‌سيگيى ديگه‌ى هؤگري ميژووى سياسى كوردستان بيره‌وه‌رى به‌ريزيان كه ته‌نيا شاهيدى زيندووى "كؤبوونه‌وى په‌يمانى سى سنوور"ه ناسته بگهن.

۲. ناوى نه‌پئى له كۇمه‌له‌ى ژ. ك. و كۇمه‌له‌ى هيوواا هه‌ر نه‌بئى تا كاتى ئه‌و ديداره له جؤزه‌ردانى ۱۳۲ دا يه‌ك شيوازى هه‌بووه، واته تپيى يه‌كه‌مى ناوى راسته‌قينه‌ى پچووك + ناوى نه‌پئى + ژماره‌ى ئەندامه‌تى.
۳. په‌يمانه‌كه ۱۲ خال بووه.
۴. "قشارى باقرؤف و شووره‌وى" هيج ده‌ورديگان نه‌بووه له پيشكرتن له بلاو بوونه‌وى خه‌به‌ر يان نيوه‌رؤكى ئه‌و "په‌يمانه"، به‌لكوو لاپه‌ره‌ى ۱۰ى نيشتمان له سهر داواى كۇمه‌له‌ى هيووا لي‌كراوه‌ته‌وه.

۵. ده‌سته‌ى نوينه‌رايه‌تى كۇمه‌له له لايهن سه‌ركردايه‌تى كۇمه‌له‌ى ژ.ك هه‌ر وەك هه‌ژار باس ده‌كا و خه‌به‌رى " له‌ناو كۇمه‌له‌ دا" له لاپه‌ره‌ى ۱۰ ده‌نوسى " په‌يمانى (سيه سنوور) له لايهن هه‌په‌ته‌تى استشاره‌ى اداره‌ى ناوه‌ندى ى ژ.ك" په‌سند كراوه به‌م زووانه ده‌گهل نسخه‌ى په‌سند كراوى

ناوچه‌ى (هيووا) مبادله ده‌كرئ" سه‌لاحييه‌تى واؤز كردن و په‌سند كردنى نيوه‌رؤكى ئه‌و په‌يمانه‌ى هه‌بووه، به‌لام ده‌سته‌ى نوينه‌رايه‌تى كۇمه‌له‌ى هيووا ئه‌و ئؤتؤريته‌يه‌ى نه‌بووه و بؤيه دواى كؤبوونه‌وه‌كه داوا له ژ.ك كراوه ئه‌و لاپه‌ره‌يه له " نيشتمان " بدرئنى .

۶. ئه‌و ريگه‌وتنه دوازده ماديه‌يه بؤيه نيؤى " په‌يمانى سى سنوور " بووه له بهر ئه‌وى له بنارى " دالانپه‌ر" ئيمزا كراوه .

۷. په‌يمانه‌كه وەك زؤر په‌يمان و ريگه‌وتنى ناو كوردان له سالانى دواتر و تائيس‌تاش به مه‌لؤتكه‌ى سهرى ناوه‌ته‌وه .

ئه‌و په‌يمانه‌ى نيوان دوو لايه‌نى چالاكى خه‌باتى كوردايه‌تى له‌و سه‌روبه‌ندى دا، ئه‌گه‌رچى هه‌ر به سه‌رمقه‌سته‌كه‌ى واته " ايجادى پيوه‌نديكى وسيعى سياسى " و ئه‌و ماده‌يه‌ى ده‌زانين كه هه‌ژار باسى ده‌كا، له ميژووى سياسى كوردستان دا گرينگى سه‌مبؤليكى خؤى هه‌ر ده‌پاريزئى .

و‌ه‌ك مامؤستا هه‌ژار ده‌نوسى زؤر سه‌رچاوه‌ى كوردى و بيانى به چل و نيوه‌چل باسيان ليوه كردووه، ره‌نگه له سه‌رچاوه‌ى ئينگليسى دا ويليام ئيگلتنى كور يه‌كه‌م كه‌س بئى له كتئبه به‌ترخه‌كه‌ى "كۇمارى كوردى سالى ۱۹۴۶ " دا باسى ئه‌و په‌يمانه‌ى كردبئ. زانياريدهره‌كانى ئيگلتن به دهره‌جه‌ى يه‌كه‌م نه‌ران مه‌ناقى كه‌ريمى و سه‌يد ئەحمه‌دى سه‌يد ته‌هاى شه‌مزينى بوون و ته‌نانهت له‌وانه‌يه له خوداليخؤشبوو سه‌يد عه‌بدولالى گه‌يلانيش باسى ئه‌و كؤبوونه‌وى پرسیبئ، به دواى ئيگلتن دا سه‌رچاوه‌ى ديگه‌ى ناكورديش وه‌كوو ژهنه‌رال ئه‌رفه‌ع و كريس كؤچيزا به هينديك ئه‌ملاو ئه‌ولا ئه‌وه‌يان دووپاته كردووه‌ته‌وه .

تا ئه‌و جيبه‌ى نووسه‌رى ئه‌م ديزانه بزانم خوداليخؤشبووان كه‌ريمى حيسامى ، فرانسوا حه‌ريزى سه‌ياره‌ت به په‌يمانى " سى سنوور" يان نووسيوه و له سالى ۲۰۰۷ يشدا كه‌ه بيره‌وه‌رييه‌كانى خوداليخؤشبوو محمه‌دى شاپه‌سندى بلاو بووه‌وه، هينا به په‌يمانى " سى سنوور" كراوه .

هه‌ر وه‌ها لي‌كؤله‌ره‌وى كورد سه‌ييد محمه‌دى سه‌مه‌ديش ئامژه‌ى به‌و په‌يمانه كردووه. ئه‌گه‌ر سى نووسه‌رى يه‌كه‌م امان و زانيبايان دؤزرانه‌وى لاپه‌ره‌ى ۱۰ى ژماره‌ى ۷، ۸ ، ۹ ى نيشتمان چلؤنايه‌تى ئه‌و په‌يمانه ئه‌و جزړه‌ى كه بووه روون ده‌كاته‌وه بئى شك پئى ده‌گه‌شانه‌وه، و دؤزبنه‌وى لاپه‌ره‌ى ۱۰ و نووسراوه‌ى سه‌ره‌وى مامؤستا هه‌ژار ده‌كرئ يارمه‌تى بكا بؤ ئه‌وى به‌ريز سه‌مه‌ديش له چاپى تازه‌ى "تگله‌ى به تاريخ مهاباد" دا به‌و باسه دا بيتبه‌وه. ئه‌من له‌گه‌ل ئه‌م نووسراويه وينه‌ى ده‌سته‌ى نوينه‌رايه‌تى كۇمه‌له‌ى ژك و كۇمه‌له‌ى هيووا و هه‌ر وه‌ها خوداليخؤشبووان حاجى شيخ سه‌يد عه‌بدولا ئه‌فهندى و سه‌يد عه‌بدولقادرى كورى كه له نووسراوه‌كه‌ى هه‌ژار دا نيويان ها‌تووه بلاو ده‌كه‌مه‌وه، و ئه‌گه‌ر وينه‌ى به‌ريز حه‌مه سه‌عيد كانى مارانى ش له‌وان زياد بكرئ ئيدى تيشكى ته‌واو ده‌خريته سهر به‌شدارانى كونفرانسى سى سنوور.

حه‌سه‌نى قازى

www.ruwange.blogspot.com

رۆژی گهل

ههفته‌نامه‌یه‌کی سیاسی، رۆشنبیری

گشتییه، حزبی زرگاری کوردستان
دهری دهکات

هاوهنی ئیمتیاز:

رێکار ئەممەد

سه‌رنه‌وسه‌ر:

هوسێن مه‌سه‌ن

ژماره تەله‌فۆنی خاوهنی

نیمتیاز:

٠٧٥٠١١٩١٤٩٧

ژماره تەله‌فۆنی سه‌رنووسه‌ر:

٠٧٥٠٤٤٧١٦٣١

نۆفیسى رایه

شه‌قامى نالى،

ته‌نیشت گه‌راجى عه‌باس

کتیبخانه‌ى رۆژى گه‌ل

ژماره‌ى تەله‌فۆن ٠٧٥٠١١٦٣٨٠٥

نۆفیسى كه‌ركوك

حه‌سیره‌كه‌،

به‌رانبه‌ر نه‌خۆشخانه‌ى زرگارى،

ژماره‌ى تەله‌فۆن ٠٧٧٠١٣٢٥٠٨٠